

מראי מקומות- בבא בתרא ע"ו

- (א) ר' נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה- פ"י הרשב"ם, דקונה השטר במשיכה כשיבא לידו שימסור לו המוכר. וכ' המהרש"א דלשון שימסור לאו דוקא, דבקנין משיכה קיימינן הכא, ואי"צ מסירה לומר לך חזק וקני, ולכן הגיה המהרש"א דצ"ל "שימכור" לו המוכר. אולם העיר הרש"ש דגם בריש עמוד א' (ד"ה ובשטר) קורא למשיכה מסירה, וצ"ע. ובנמוקי הגרי"ב על המהרש"א כ' די"ל דהרשב"ם ס"ל כתוס' (בד"ה אי ובד"ה ספינה), דצריך מסירה עם משיכה בשטר, ולכן שפיר כ' הרשב"ם דצריך שניהם.
- (ב) והכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה- פ"י הרשב"ם, דכדי שהלוקח יהי יכול לגבות החוב, צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח. והק' הרשב"א, הא לעיל מבואר ברשב"ם דמסירה אי"צ מיד ליד. ועוד, לענין הראי' שבו, מ"ש מסירה או משיכה, הרי אין הראי' נמשכת או נמסרת, וא"כ למה כ' הרשב"ם דמסירה מהני ולא משיכה. ולכן פ"י הרשב"א בשם רבו דכוונת הגמ' לענין הגבהה, ומשיכה ומסירה באמת לא מהני, כיון דמילתא זותרת היא, ודרכו בהגבהה ולא במסירה ומשיכה. ועוד הביא מ"מ דכיון דאין שייך לראי' להיות נמשכת או נגבהה וכו', כלל, א"כ כוונת הגמ' לומר דאותיות נקנות במסירה, דהיינו דכל שמסר המלוה ללוקח והוציא או ברשותו מהני, או ע"י מסירה, משיכה, או הגבהה גרידא (למ"ד אי"צ שטר), או בא' מאלו עם שטר.
- (ג) ואותיות במסירה- ע' ברשב"ם שכ' דמסירה דספינה היינו שאחז בחבל שקשורה בו, ולא הזיזה ממקומה. ויש לע', למה כ' הרשב"ם זה כאן, הרי לא דיבר על מסירת הספינה עד סוף העמוד. וכ' בהג' רב ונשבורג דבאמת דברי רשב"ם אלו מקומם לקמן בסוף העמוד. אבל בחי' בתרא אי' דאולי כוונת הרשב"ם לפרש החילוק שיש בין מסירת ספינה למסירת השטר, שאין ענין זה לזה כלל, וכמו שנראה מתוס' (ד"ה אי').
- (ד) שטר לספינה למה לי, מטלטלי היא- פ"י הרשב"ם, ומכי משכה קניי' כדין מטלטלין. וכ' הרשב"א דבאמת תרתי קשיא לי, למה לי שטר, ומאי מהני לי שטר, דאי"צ שטר למטלטלין, דע"י משיכתו גרידא מהני [ולשון הרשב"א הוא "דאי לעכוב קניי', מטלטלי נינהו, וכל שזה תפוש מטלטלין אינו צריך ראי', דתפישתו ראיתו", וצ"ע כוונתו בזה, שהרי כאן מיירי בקנין, ולא בראי', אולם ע' בתוס' ב"מ (ק.) דג"כ משמע על דרך זה, וע' בדברינו שם, ואולי שייך גם כאן, וצ"ע], וגם לא מהני שטר למטלטלין. ומה דבאמת לא מהני שטר למטלטלין, כ' הרשב"א ב' טעמים, א', דאין שטר מהני אלא לדבר שיכול לסיימו בשטר, כמו קרקע או עבד שהוא ניכר בעצמו, אבל המטלטלין אינן מסויימין שיכול לסיימן בשטר, ולכן אינם נקנים בשטר. ועוד, שלא למדו הקניות אלא מן הכתוב, דבקרקות מצינו קנין שטר, ובמטלטלין קנין אגב (ולא קנין בהשטר גופא), וכ' דטעם זה עיקר, ע"ש בדבריו.
- (ה) אלא דרב ושמואל איכא בינייהו- נח' הרשב"ם ותוס' בכוונת הגמ', הרשב"ם ס"ל דר' נתן ס"ל כרב, ותוס' כ' דר"נ ס"ל כשמואל, וע' מש"כ הרש"ש בזה.
- (ו) וחכ"א בין כתב ולא מסר בין מסר ולא כתב, לא קנה עד שיכתוב וימסור- כ' הרשב"ם, דמה שצריך שטר ג"כ, היינו משום דאל"ה מצי למימר לי' נייר בעלמא זכיני לך. ולכאו' הי' משמע מלשונו דרבי ורבנן מודו דעיקר קנין נעשה ע"י המסירה אלא דרבנן ס"ל דיכול לטעון נייר בעלמא אני מוכר לך, והשטר בא לגלות על הקנין מסירה דאינו רק על הנייר, אלא הוא גם על השעבוד, [וצ"ע למה צריך דוקא שטר, ולמה לא מהני גם באמירה כן בפני עדים, וצ"ע], ורבי ס"ל דאינו יכול לטעון כן, אלא ודאי כוונתו גם על השעבוד. אולם ע' במשנה למלך (מכירה ו', י"א, ד"ה העולה) שפי' באו"א, דמה שרבי ס"ל דאינו יכול לטעון כן, היינו משום דס"ל דאין שייך לחלק בין השטר והשעבוד, והוי כמו שקונה בית דודאי קונה הדירה שבו, ה"ה הקונה שטר קונה השעבוד שבו, אבל רבנן לא ס"ל כן, אלא

ברשב"א שהק', דאם אין המוכר מקפיד שיעשה משיכה דוקא, א"כ למה לא יועיל מסירה בסימטא, ומה לי שיכול לעשות משיכה. ולכן כ' בשם הר"י מיגש דמה שלא יועיל מסירה בסימטא, היינו משום דכיון דיש רשות לזה ולזה להניח שם כליהם, א"כ כיון שמוכר זה קדם והניח שם ספינתו, הו"ל אותו מקום כרשות מוכר, ומסירה אינה קונה ברשות מוכר, כיון דעדיין לא יצא מרשות מוכר ונכנס לרשות לוקח.

(א) **והגבהה קונה בכל מקום** - כ' הסמ"ע (חור"מ קצ"ז, ג') דטעם הדבר הוא משום דכל שהגביהו, אף שהוא ברה"ר או ברשות המוכר, מ"מ הוי כמו הכנסה לרשותו. וע' בקצות (שם, א') דהעיר דהא שייך הגבהה גם במה שאינו בידו, דהא הגבהה מכוחו ג"כ הוי הגבהה, וצ"י למש"כ בסי"ר ע"ג, ד'. וע"ש שכ' דמשמע מסוגיין דלפי השי' דס"ל דהגבהה מכוחו מהני, נמצא דזה נכלל במה דאי' דהגבהה קונה בכל מקום, וקונה אפי' בסימטא. אולם הביא מהרשב"א בקידושין דס"ל דלא מהני הגבהה מכוחו, ורק מה שהוא מגביה בידו הוי הגבהה [ולפי דבריו א"ש ביאור הסמ"ע].

(ב) **דא"ל לך משוך וקני, מר סבר קפידא** - לכאו' הוי ראי' מכאן דאי"צ מסירה מיד ליד, דאם מסרה לו מיד ליד, א"כ איך שייך לומר דהי' מקפיד שיקנה ע"י משיכה דוקא. אולם ע' בשטמ"ק בשם הראב"ד, דנראה מדבריו דנקט לדינא דצריך מסירה מיד ליד דוקא, דמעיקרא אמר לו לך משוך וקני, ואח"כ תפס ראש החבל שהיא קשורה בה ומסרה לידו בשתיקה, דרבי סבר דמה שאמר לו מתחלה לך משוך וקני מראה מקום הי' לו, הואיל ולא הי' זה מקום משיכה, והמסירה שמסרה לו אח"כ סתם כוונתו היתה להקנותו בה. אולם רבנן סברי קפידא היתה, ועכשיו מסרה לו כדי שימשכנה.

(ג) **ואמרית לי טעמא דכתב לי הכי, הא לא כתב לי הכי לא קני, וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך** - פי' הרשב"ם, דר' אשי ס"ל כרבי דאותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר. אולם הרמב"ן כ' דר' אשי לא בא להכריע

דשייך קנין על הנייר מלבד השעבוד, ולכן יכול לטעון דרק הנייר הי' כוונתו להקנות.

(ד) **לא קנה עד שיכתוב וימסור** - כ' הריטב"א דפשטות הלשון משמע דהכתיבה צריך להיות קודם המסירה, ולא להיפוך (וע' בהגהות המהדיר בהוצאת מוה"ק, מס' 31, שכ' דלכאו' הסברא בזה הוא, דכיון דהשטר בא לגלות על כוונתו בהמסירה, א"כ לא מהני אא"כ הכתיבה הי' קודם המסירה, וכן הביא מאיזה ראשונים). אבל הביא הריטב"א מרבו להיפוך, דצריך המסירה להיות דוקא קודם הכתיבה, דכיון דהכתיבה באה להקנות הראי' שבו, אינה חלה אלא לאחר מסירת השטר, שכשם שכבר זכה בגופו של שטר, שיזכה עכשיו גם בראי' שבו, כי נתינת השעבוד בלא השטר אינו כלום.

(ה) **וחכ"א לא קנה... עד שישכור את מקומה** - ע' בקהלות יעקב (ב"מ סי' כ"ז) שהביא מש"כ ההגהות אשר"י בב"מ (וכ"כ הש"ך בחור"מ בסי' קצ"ח, ור"ב) דלא קני לי' חצירו אלא כשהחצר שלו היתה בשעה שהמטלטלים באין לחצר, והק' עליו מכמה מקומות בש"ס, דאי' דשוכר את מקומו של המטלטלין כדי לקנותו, ולכאו' מבואר מזה דלא כדבריהם, אלא דחצר קונה גם מה שהי' שם מקודם. ותי' ע"פ מש"כ הבעל העיטור דהקנין במקומות אלו הוא מדין אגב ולא מדין חצר, ולכן אין ראי' כנגד ההג"א כלל, דדבריו לענין קנין חצר, אולם בקנין אגב הרי לעולם לא הי' החצר שלו קודם קנין המטלטלין.

(ו) **לא קשיא, כאן ברה"ר, כאן בסימטא** - פי' הרשב"ם, ברה"ר כגון רקק מים שברה"ר, שא"א במשיכה, דאין משיכה אלא כשמושך לרשותו, וכו'. וכ' הנמוקי יוסף (סוף לח: בדפיו) דמשמע מדברי הרשב"ם שאינו קונה אותה במסירה אלא כדרך משיכתה, שהיא מונחת על המים או ברקק מים, אבל אם היתה מונחת ביבשה, אין דרך למשוך ולגרור אותה, אלא צריך שיגביהנה.

(ז) **כאן בסימטא** - כ' הרשב"ם דמה דמסירה לא מהני בסימטא, היינו משום דכיון דאפשר במשיכה, לאו אורחא דסימטא במסירה. וע'

דמתנה יהיב לי, ומ"ש הכא, דכ' הרשב"ם דהוי ביטול מקח, והניח בצ"ע. וע' בריטב"א דבאמת מביא מי"א דס"ל דהמקח קיים, כיון שהוא יותר מכדי שהדעת טועה. ועוד הביא מי"א דהא ליתא, כי אפי' נתכוין המוכר לניירא בלחוד, אנן סהדי שלא נתן הלוקח מעותיו אלא על השעבוד, והו"ל מקח טעות [שהרי זה דומה לכדי שהדעת טועה].

בפלוגתא דתנאי, אלא לומר דאם צריך לכתוב שטר, אי"צ לכתוב נוסח זה, ואם עושה קנין אגב, אי"צ לומר נוסח זה, דאטו לצור וכו', אבל לא בא לומר דאי"צ שטר כלל [וק"ק למה נקט הרמב"ן הא דאגב, לכאור' הו"ל דאם מסר ולא כתב, כדעת רבי, ג"כ אי"צ לומר נוסח זה].
וע' במשנה למלך (מכירה ו', י"א, ד"ה גרסינן) דהק' על הרשב"ם, מנין לו דר' אשי בא לפסוק כרבי, אולי כוונתו לומר דהיכא דלא כ' לי' אלא קני, דלא הוה משמע אלא שהקנה לו נייר בעלמא. ועוד הק', הא שטר מטלטלין הוא, ומטלטלין לא נקנה בשטר, וא"כ ודאי הכתיבה הוא לענין קנין שעבוד. עוד הק', איך יעלה על הדעת שקנאו בדמים יקרים לצור על פי צלוחיתו. **ע"ש** שהאריך בביאור הוכחת הרשב"ם לפרש כן, וביאר דס"ל דלרבי אין שייך לומר דצריך כתיבה מלבד המסירה, דעיקר השטר הוא השעבוד, והוי כמו מי שקנה בית שקונה ג"כ הזכות לדור שם, ואין שייך לחלקם זמ"ז. אבל רבנן ס"ל דאין השעבוד והנייר מתדבקים זה עם זה, ולכן אפי' אם אמר קני זה ושעבודו, לא מהני, שהרי המסירה גרידא אינו יכול לקנות השעבוד, אלא הנייר גרידא, דהנייר יש בה ההשתמשות לצור ע"פ צלוחיתו. ואפי' אם כתב לו שטר וכתב ב' "קני", ובעל פה אומר לו קני הוא וכל שעבודו, לא מהני, כיון דלא נכתב בשטר גופי' קנין השעבוד.

(יד) וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך- פי' הרשב"ם, הא ודאי כוונתו להקנות לו השעבוד, וא"כ לכאור' הו"ל לקנות במסירה לחוד, כרבי. והק' התורת חיים, הא לכאור' משמע מדברי הגמ' דאדר' פפא פריך, ולפי הרשב"ם לכאור' קו' הגמ' הוא על רבנן גופייהו, ע"ש מש"כ בסוגיין באריכות.

(טו) ואמר לי אין, לצור ולצור- פי' הרשב"ם, ואי משום אונאה יתר משתות, ליהוי ביטול מקח ומחזיר לו דמיו, וזה יחזיר לו שטר חובו. וע' בגליון הש"ס דציין לרשב"ם לקמן (עח. ד"ה בכדי), דכ' שם דלא אמרי' דאונאה יתר משתות הוי ביטול מקח אלא היכא דהוי שיעור בכדי שהדעת טועה, דהלוקח סבר דשוה ח', אף דבאמת אינו שוה אלא ו'. אבל היכא דהוי בכדי שאין הדעת טועה, אמרי'